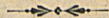

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxviième ANNÉE

15 Janvier 1932

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 337

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cığaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

15 Kanunı sani; 1932

FELSEFE'İ TARİHDEN

TARİHİN YENİ 'AMİLLERİ

Dünyanın İktisadi tekâmülü ve refahın
yeni 'unsurları

Kavmlerin fa'aliyyetine istikamet vermiş olan 'amiller , kavmlerin tarihlerinin muhtelif safhalarında değimiştir. Ba'zı zamanlarda 'askerî 'amiller, ba'zı zamanlarda da, dinî, siyasi 'amiller bu fa'aliyyete istikamet vermiştir.

Tarihin muhtelif devrlerinde te'sir ica etmiş olan muhtelif 'amiller arasında , Irkî [Ethnique] , dinî, siyasi, 'askerî yahud ictima'î 'amiller arasında iktisadî kuvvetler , ehemmiyyeti da'ima büyüyen bir rol oynamıştır. Hattâ bu kuvvetlerin tefevvuku bir derecede oldu ki **Matérialisme historique** denilen felsefî meslek tarafdamları , iktisadî 'amilleri bütün medeniyetlerin cevheri esasisi yapmaktadırlar.

İktisadî te'sirlerin yeni rolü, başlıca, hayatın şera'itini tamamen tebdil etmiş olan muhtelif keşfiyyatî 'ilmiyye yüzündendir .

Bu gün bir memleketin serveti , zira'ati haricinde , isti'mal ettiği buhar beygirlerin 'adedine tabî'dir. Kömürce fakir olan İspanya, İtalya ve balkanlar , İngiltere , Amerika gibi kömürce zengin olan memleketlerle iktisaden boy ölçüşemezler. Kadim zaman, kömürü bilmiş olsaydı Yunanistan ve İtalya, medeniyetinin büyük kutubları kalamazlardı .

* * *

Zemanımızın müte'addid muvasala vasıtaları , kavmleri o derece mütesanid kıldı ki kavmlerin aralarındaki ticarî münasebat, hükûmetlerin te'sir ve nüfuzlarından ekseriya daha üstündür .

Kavmlerin birbirlerine böyle bir bağılılığın neticesi , hattâ uzak memleketler arasında , her gün görülür . Meselâ Avusturyalı hayvan yetiştiriciler , darussana'alara lâzım olan kömürün bulunmadığından, iki sefer nakl masra-

fına ragmen koyunlarının yünlerini dokunmak için İngiltereye göndermeye mecburdırlar.

Bu gün hiç bir memleket munhasiren kendi istihsallerile yaşayamaz . **Ulysse** kendi adasında **Penelope** un ve bir kaç çobanın yardımı ile ihtiyacdan vareste yaşaya biliyordu . Şimdi basit bir elbisenin yapılması ba'zan bir çok memleketlerin iştiraki mesa'isini istilzam ediyor . Dünya her taraftan gelmiş eşya ile muhatdır . En vazî bir vatandaş , her günkü hayatında, bütün eihanın eizyeğüzarı bulunuyor.

Tarihde pek yeni olan beynelmilel müna-sebatın kolaylığı te'sirleri büyümek mümkün olmayan neticeler vücade getirmiş bulunuyor . Her kavm kendisinde bulunmayanı uzaklarda aramaya gitmeye ve kendi istihsalinin fazlasını ihrac ederek haricden aldığıııı ödemeye mecburdır. Modern milletler ancak istihsallerini mübadele ederek yaşarlar .

1840 dan beri ihracat , Fransada on kat , Muttehide'i Amerikada 20 kat arttı .

Bu vech ile milletler, emti'anın satış fi'atını tahdid eden müteakabil bir rekabet yapmaya ister istemez munkad oldular. Bundan şu netice hasıl olur ki gündelik mikdarını, ne işcinin, ne patronun arzusu ta'ayyun etmez . Bu ancak ve munhasaren satış imkânlarına göre ta'yin olunur. İktisad da zahiren kârlı hadiseler ekseriya ümid olunanın 'aksi neticeler verirler. Bu vech ile ki, İngiliz işçileri «Syndicat» lar vasıtasile yevmiyelerinin pek çok yükseltilmesini elde etdiler. Bundan maliyyet fi'atının artması neticesi hasıl oldu, bu ise satışı gitdikce daha ziyade müşkil kıldı ve vasi' bir işsizlik husule getirdi. Bu ise işçilerin ve pişüvalarının elde edecekleri i'tikadında bulundukları neticenin tamamen 'aksi olan bir neticedir.

* * *

Dünyanın büyük nazımları olan iktisadî hadiseler arasında te'siri, eski siyasi nüfuzlardan pek çok daha büyük olacak olanlar vardır. Meselâ ecnebî piyasaların gitdikce daralmasının te'siri bu kabilden olacaktır . Bu daralmanın ise her gün daha ziyade arttığını görüyoruz . Kendi yagile kavrulmak ve ihracat yapmak için her memleket alat ve edevat , makine tedarik ediyor .

Kavmlerin çocukluklarında pek fa'ideli olan kanunî tedbirler, iktisadî mes'eleleri fasil etmek için, bu gün, tamamen te'sirsiz kalıyor .

Bir çok Avrupa milletlerinde meselâ İngilterede görülen işsizlik haricî piyasaların tedariken kapanması neticeleridir .

Ba'zı Devletler , millî istihsalata ecnebî memleketlerinin rekabet yapmasına mani' gömruk ta'rifelerile bu vaz'iiyyetin tehlikelerine

çaresaz ola bileceklerini zan ediyorlar . Fakat mukabele bilimsilden ictinab etmek üzere bu yolda fazla ileri gitmemeye mecburdırlar .

Muhtelif kavmlerde istihsal ifratının niha'î neticesi şübhesiz ma'îşet vasıtalarile mütenasib olmaya kâfi gelecek nüfusun bir tenakusu olacaktır .

İngilterenin , hali hazırda üç milyon işciyi beslemeye mecbur olduğu düşünülerek , bir memleket için işsizliğin ne kadar yıkım olduğu anlaşılır. Bu mes'ele cihanın iktisadî hayatının en müşkil mes'elelerinden birini teşkil eder . **Le Temps** gazetesi bu buhranın 'umumî cihetini aşağıdaki satırlarda pek eyi icmal etdi:

« Hastalık , «Capitaliste» ve «Communiste» Devletler arasında hiç bir fark görülemeksizin, ba'zılarında müzmin , ba'zılarında hadır . cümlesi 'aynı suretde hastadırlar . İster halkın sabırsızlıklarına munkad olsunlar, isterse yıkımlı fedakârlıklar bahasına bu sabırsızlıklara mukavemet etmekde bulunsunlar , hastalık en

kuvvetli milletleri alub götürmekle tehdid ediyor Bolşevistlerin sırtında, « Travailleste » İngilizlerin ve « Capitaliste » Amerikalıların sırtındaki işsizler kadar işsiz var . Şu halde , karşısında ictima'î ehli hibrelerin 'aciz göründükleri bu derd neden ileri geliyor ?..

Sekiz seneden beri bu musibete katlanan İngilizler, yavaş yavaş çalışmak zevk ve i'tiyadını gayb eden , haleti ruhiyyeleri düşkün işçilere yardım olarak her sene milyarlar vermekden başka şimdiye kadar hiç bir 'ameli neticeye vasıl olmamışlardır .

... Sabık Maliye Nazırı M. Samuel e nazaren işsizlik , yüksek maliyyet fi'ati yüzünden İngiliz emti'ası satışının , ecnebî piyasalarında azalmasından münba'isidir. Hulasaten diyor ki: « İşçilerimiz yevmiyyelerini kendileri tesbit etmek istediler halbuki yevmiyeler ecnebî alıcı-

[lar tarafından tesbit olunur . »

... Her memleket de iş bu merkezdedir :

Hidmetleri derkâr bulunan sanayi' erbabı, evvelâ zurra'ın , sanien

PELLİCO nun RUHU

**Karşılaştım ezeli zulmetin 'ummanile ,
Güneşin ruhunu paylaşmaya gelmişdim ben;
Ne alırsın 'aceb ey 'iş ü safa velvelesi ,
Yüreğinden yaralı hüznümü söyletmemeden.**

13 Mayıs 931 A. D.

'amelenin ziyanına olarak mümtaz sınıf halini aldılar . Resmî ve hususî me'muriyetcilik milletin üzerine ne kadar çok çökerse millet, o kadar az istihsal edebilir : Mesarifi 'umumiyyesi altında ezilen bir darüssana'aya kabili teşbih olur.

... Fransa, İngiltere tarafından ihmal edilen bir fetanete, zira'atını feda etmemek fetanetine malik oldu . Şübhesiz Fransa, İngiltereye nisbeten daha az «Confortable» şera'it içinde yaşıyor ve 'aynı siyakda zengin olmadı . Fakat cihanın gıpta ettiği bir istikrar muhafaza etdi . Şu da doğrudur ki tevellüdatının hali tevekküfde olması, Harb iddi'alarında kendisini dun bir vaz'iiyyetde bulunduruyorsa da , bu hal kendisine daha ziyade çalışmak fırsatını veriyor . »

İşsizlerin artan kalabalığını nasıl yaşatmalı? hiç bir budcenin bunları i'âşeye kifayet etme-

yeceği sa'atlar yaklaşıyor ve bunları yaşatmak için ila gayri nihaye ümür naf'aya müte'allık işlere girişilemez. Şimdiki halde, atlatmalarla, sathi ve muvakkat çarelerle iktifa olunuyor.

Italya, Nazırlar da dahil olduğu halde, her rütbede memurlarının maaşlarından yüzde 12 nisbetinde kesdi. İngilterede bir çok kompan-yalar dahi yevmiyelerin azaltılmasını kabul ettirmeye uğraşıyorlar.

Nüfus mikdarı ma'îşet vesa'itinden fazla olan bütün memleketlerde bu muvakkat çare'i halli kabul etmek ister istemez icab edecektir.

Yukardaki deliller ne kadar mücmel olursa olsun, zamanımızda iktisadî hadiseler hakiki her iradenin fevkinde bir eserler ve müessirler tedahulu [« Encrenage »] teşkil ettiğini göstermeye kâfidir. Nüfus mikdarından ma'îşetin en küçük tafsilatına kadar icima'î hayatın mürtelif unsurları bu iktisadî hadiselerin hükmü ve tesirine münkadır.

Nüfus mikdarına 'a'id hususda meselâ 1871 de 36 milyon nüfusa malik bulunan Almanya 1914 de 67 milyon ya'ni hemen hemen iki misli nüfusa malikdi. Mikdarı te'ayyüş vesa'itinin hududunu aşmaya başlayan nüfusu beslemek için uzaklarda mahrecler aramak icab etti. Bu zaruret, bir ticaret filosu ve müteakiben de bu ticaret filosunu himaye ile muvazzat bir askerî Bahriye filosu ihdas etmeye sevk etti.

Ecnebi iktisadî piyasalara bu yeni gelenler [ya'ni Alman ihracatçılar] uzun müddetden beri oralarda yerleşmiş diğer ihracatçı kavmlerle rakib olarak karşılaştılar. Bundan, son Avrupa Harbini tekvin eden sebeplerden biri husule geldi.

Eski askerî mübarezeler, umumiyyetle, hükümdarların ihtiraslarından müdba'is ilhak mübarezeleri olduğu halde şimdiki dünyanın mübarezelerinin başlıca menşei iktisadî menfaatlardır. [devam edecek]

Dr. G. Le Bon

Şii - İr

TOPRAK CUCUGUNA

Servet Vesari, Beye

Kendinden olur kendine yardım. Bu cihanda, İnsan ne mukimdir ne misafir bu mekânda. Gökler inecek arze murad ettiği anda. Ey kardeşim artık ezeli nure inanın da Yüksek tut o fecrin dbedi 'arşını canda.

Kardeş kanı dökmek sana züldür, sana şindir. Var düşküne el ver, gönül al, göz yaşı dindir. Göklerdeki ahengi şu topraklara sindir. Ey kardeşim artık ezeli nure inanda. Yüksek tut o fecrin ebedi 'arşını canda.

16 - 12 - 931 Fuat Hulusi

LE CLOCHER SONNE

Obstinément dressé vers Dieu,

Le clocher sonne, sonne, sonne...

Je n'entre à l'église... Hélas! personne!

Le clocher sonne

Dans le ciel bleu...

Le clocher sonne... Seul écoute

L'essaim fidèle des oiseaux,

Seuls lui répondent les roseaux

Et les troupeaux

Sur la grand route

C'est cependant pour l'homme; hélas!

Que, nuit et jour sur la grand place

La cloche à sermonner se lasse!

Mais l'homme passe

Et n'entend pas...

Le clocher sonne et recommence

Il appelle, il gronde, il gémit:

« Ecoutez moi, je suis l'ami

» Je suis l'Esprit

» Et l'Espérance! »

Mais c'est en vain que, tendre, amer,

Le clocher sonne, sonne, sonne...

Personne ne répond, personne!

Le clocher sonne

Dans le désert...

Dr. Brillant